

Др Татјана Брзуловић
Станисављевић
Др Драгана Столић

**Ауторско право у
библиотечко-информационој
делатности: дигитализација и дела
непознатог
или недоступног носиоца права
(orphan works)**

2023.

Најзначајније измене

- 1) Умножавње целе публикације
- 2) Право аутора на правичну накнаду

Члан 55

- ◆ Дозвољено је физичком лицу да без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде умножава примерке дела прибављене из законитог извора, **за личне некомерцијалне потребе**, чиме није искључена примена члана 284. став 1. тач. 4) и 5) овог закона.

Умножени примерци дела из става 1. овог члана не смеју се стављати у промет нити користити за било који други облик јавног саопштавања дела.

Члан 55 (2)

- ◆ Одредба става 1. овог члана не односи се на:
- ◆ 1) снимање извођења, представљања и приказивања дела;
- ◆ 2) тродимензионалну реализацију планова за дела ликовне уметности;
- ◆ 3) грађевинску реализацију дела архитектуре;
- ◆ 4) прављење нове грађевине по узору на постојећу грађевину која је ауторско дело;
- ◆ 5) рачунарске програме и електронске базе података;
- ◆ 6) **умножавање писаних дела у обиму целог дела, осим ако су примерци тог дела распродати најмање пет година;**
- ◆ 7) умножавање нотних записа музике, осим ручним преписивањем.
- ◆ Због коришћења дела на начин предвиђен ставом 1. овог члана, аутори имају право на правичну накнаду на основу одредаба чл. 41. и 44. овог закона.

Стари Закон

Дозвољено је без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде умножавање дела од стране јавних библиотека, образовних установа, музеја и архива, само за сопствене архивске потребе, ако се дело умножава из сопственог примерка и ако таквим умножавањем ове институције немају намеру да остваре непосредну или посредну имовинску корист.

Члан 46.

Дозвољено је физичком лицу да без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде умножава примерке објављеног дела за личне некомерцијалне потребе, чиме није искључена примена члана 208. став 1. тач. 4. и 5. овог закона.

Умножени примерци дела из става 1. овог члана не смеју се стављати у промет нити користити за било који други облик јавног саопштавања дела.

Одредба става 1. овог члана не односи се на:

- 1) снимање извођења, представљања и приказивања дела;
- 2) тродимензионалну реализацију планова за дела ликовне уметности;
- 3) грађевинску реализацију дела архитектуре;
- 4) прављење нове грађевине по узору на постојећу грађевину која је ауторско дело;
- 5) рачунарске програме и електронске базе података;
- 6) умножавање писаних дела у обиму целе књиге, осим ако су примерци те књиге распродати најмање две године;
- 7) умножавање нотних записа музике, осим ручним преписивањем.

14

Обештећење због коришћења дела на начин предвиђен ст. 1. и 2. овог члана, аутори имају на основу одредаба члана 39. овог закона.

Стари Закон

4.4. Право аутора на посебну накнаду

Члан 39.

Када се ауторско дело умножава без дозволе аутора, сходно одредбама члана 46. ст. 1. и 2. овог закона, аутори дела за која се, с обзиром на њихову природу, може очекивати да ће бити умножавана фотокопирањем или снимањем на носаче звука, слике или текста за личне некомерцијалне потребе физичких лица (књижевна, музичка, филмска дела и др.) имају право на посебну накнаду од увоза, односно продаје техничких уређаја и празних носача звука, слике и текста за које се оправдано може претпоставити да ће бити коришћени за такво умножавање.

Накнаду из става 1. овог члана плаћају произвођачи уређаја за тонско и визуелно снимање, произвођачи уређаја за фотокопирање или других уређаја са сличном техником умножавања, произвођачи празних носача звука, слике и текста, и солидарно са њима увозници уређаја за тонско и визуелно снимање, уређаја за фотокопирање или других уређаја са сличном техником умножавања и празних носача звука, слике и текста, осим ако се ради о увозу малих количина намењених за приватно и некомерцијално коришћење, као део личног пртљага.

Ако се уређаји и предмети из става 1. овог члана не производе у Републици Србији, накнаду плаћа увозник.

Обавеза плаћања накнаде из става 1. овог члана настаје:

- 1) при првој продаји у Републици Србији или увозу у Републику Србију, нових уређаја за тонско и визуелно снимање;
- 2) при првој продаји у Републици Србији или увозу у Републику Србију, празних носача звука, слике и текста;
- 3) при првој продаји у Републици Србији или увозу у Републику Србију, нових уређаја за фотокопирање или других уређаја са сличном техником умножавања.

У случају умножавања ауторских дела фотокопирањем или сличном техником, поред права на накнаду из става 1. овог члана аутор има право и на накнаду од правног или физичког лица које пружа услуге фотокопирања уз накнаду.

Лица из става 2. овог члана не плаћају накнаду за:

- 1) техничке уређаје и празне носаче звука, слике и текста ако су они намењени извозу;

4.4. Право аутора на правичну накнаду и обвезници плаћања правичне накнаде

◆ Члан 41

Аутори дела за која се, с обзиром на њихову природу, може очекивати да ће бити умножавана фотокопирањем или снимањем на носаче звука, слике или текста за личне некомерцијалне потребе физичких лица у складу са чланом 55. ст. 1. и 2. овог закона, имају право на правичну накнаду од увоза, односно продаје техничких уређаја и празних носача звука, слике и текста за које се оправдано може претпоставити да ће бити коришћени за такво умножавање

Нови чланови

- ◆ Члан 42
- ◆ 4.4.2. Настанак обавезе плаћања правичне накнаде од увоза и продаје техничких уређаја и празних носача звука, слике и текста (раније део члана 39)
- ◆ Члан 43
- ◆ 4.4.3. Уређаји и празни носачи звука, слике, односно текста на које се не плаћа правична накнада (раније део члана 39)

Члан 44

- ◆ У случају умножавања ауторских дела фотокопирањем или сличном техником, поред права на накнаду из члана 41. овог закона аутор има право и на правичну накнаду од правног или физичког лица које пружа услуге фотокопирања уз накнаду.
- ◆ Обавеза плаћања правичне накнаде из става 1. овог члана настаје при првом пружању услуге фотокопирања уз накнаду.

Члан 45

- ◆ Правно или физичко лице из члана 44. овог закона дужно је да, на захтев лица које представља организацију за колективно остваривање ауторског или сродних права која има дозволу надлежног органа да наплаћује правичну накнаду од умножавања ауторских дела фотокопирањем или сличном техником, омогући приступ у просторије у којима обавља радње умножавања ауторских дела, у циљу евидентирања података о броју и врсти уређаја за фотокопирање или уређаја са сличном техником умножавања.
- ◆ Лице које представља организацију из става 1. овог члана не може да захтева да му се омогући приступ просторијама ван радног времена пружаоца услуге фотокопирања, нити може знатно да утиче на процес рада током вршења радњи из става 1. овог члана.

Члан 46

- ◆ Обвезник плаћања правичне накнаде који је платио правичну накнаду за уређаје и празне носаче звука, слике, односно текста са Листе техничких уређаја и празних носача звука, слике, односно текста и које је као некоришћене извезао са територије Републике Србије, има право на повраћај плаћене правичне накнаде

Ново: 4.4.7. Обавеза достављања података организацијама за колективно остваривање ауторског и сродних права

◆ Члан 47

- ◆ Обвезници плаћања правичне накнаде из чл. 41. и 44. овог закона у обавези су да, у року од осам дана од настанка обавезе плаћања правичне накнаде, организацији за колективно остваривање ауторског и сродних права доставе податке о типу и броју продатих, односно увезених уређаја или празних носача звука, слике, односно текста, као и податке о броју уређаја за фотокопирање које користе лица која пружају услуге 14
- ◆ фотокопирања уз накнаду и друге неопходне податке који су релевантни за обрачун и расподелу накнаде која се према тарифи плаћа.
- ◆ Податке добијене на начин утврђен ставом 1. овог члана, организација може користити само за обрачунавање правичне накнаде и не сме их користити у друге сврхе.

Члан 48

- ◆ Аутори могу остварити своје право на правичну накнаду из чл. 41. и 44. овог закона само преко организације за колективно остваривање ауторског и сродних права.
- ◆ Право на правичну накнаду не може бити предмет одрицања, располагања за живота и принудног извршења.

4.5. Право аутора на правичну накнаду за давање дела на послугу – Члан 49

- ◆ У случају давања на послугу оригинала или умножених примерака дела од стране библиотека доступних јавности, као и од стране других институција доступних јавности којима је то делатност, аутор има право на правичну накнаду.
- ◆ Давање на послугу, у смислу овог закона, је давање оригинала или умножених примерака дела на коришћење од стране институција доступних јавности, у временски ограниченом периоду, без остваривања непосредне или посредне имовинске користи.
- ◆ Одредбе ст. 1. и 2. овог члана не односе се на послугу:
  - ◆ 1) оригинала или умножених примерака дела примењених уметности, односно индустријског дизајна;
  - ◆ 2) грађевина;
  - ◆ 3) оригинала или умножених примерака дела која међусобно позајмљују институције из става 1. овог члана.
- ◆ Право из става 1. овог члана може се остварити само преко организације за колективно остваривање ауторског и сродних права.

Стари члан: 4.5. Право аутора на накнаду за давање на послугу

- ◆ Члан 40
- ◆ 1) оригинала или умножених примерака библиотечког материјала у националним библиотекама, библиотекама јавних образовних институција и јавним специјализованим библиотекама;
ИЗОСТАВЉЕНО

Стари Закон

4.5. Право аутора на накнаду за давање на послугу

Члан 40.

У случају давања на послугу оригинала или умножених примерака ауторских дела, од стране јавних библиотека, односно других институција којима је то делатност, аутор има право на одговарајућу накнаду.

Давање на послугу, у смислу овог закона, је давање оригинала или умножених примерака дела на коришћење, у временски ограниченом периоду, без остваривања непосредне или посредне имовинске користи.

12

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана не примењују се приликом давања на послугу:

- 1) оригинала или умножених примерака библиотечког материјала у националним библиотекама, библиотекама јавних образовних институција и јавним специјализованим библиотекама;
- 2) оригинала или умножених примерака дела примењених уметности, односно индустријског дизајна;
- 3) грађевина;
- 4) оригинала или умножених примерака дела која међусобно позајмљују институције из става 1. овог члана.

Право из става 1. овог члана може се остварити само преко организације за колективно остваривање ауторског и сродних права.

5. Ограничења ауторског права

5.1. Заједничка одредба

Члан 41.

- ◆ Све указује на то да се свим библиотекама даје обавеза плаћања надокнаде ауторима
- ◆ Public Lending Rights

Организација за остваривање репрографских права Србије

◆ <https://oorp.rs/>

◆ Агенција за колективно остваривање
права

Недоумице / питања

- ◆ На који начин ће се обрачунавати накнада ауторима?
- ◆ Ко ће финансирати ту накнаду?
- ◆ Колико се то коси са основном мисијом библиотека које треба да заступају јавни интерес?

Литература:

1. Baza podataka o delima siročići. Dostupno na:

<https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/orphan-works-database>

2. Directive (EU) 2019/790 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC [Direktiva (EU) 2019/790 o autorskim i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmeni direktiva 96/9/EZ и 2001/29/EZ], Official Journal Legislation, 130, 17.5.2019, p. 92–125.

Preuzeto sa: <https://eurlex.europa.eu/eli/dir/2019/790/oj>

3. Directive 2001/29/EC on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, [Direktiva 2001/29/EC o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacionom društvu.], Official Journal Legislation, 167, 22.6.2001, p. 10–19.

Preuzeto sa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32001L0029>

4. Directive 2012/28/EU on certain permitted uses of orphan works [Direktiva o određenim dozvoljenim načinima korišćenja dela siročadi], Official Journal Legislation, 299, 27.10.2012, p. 5–12.

Preuzeto sa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0028>

Литература:

5. Popović, D. (2018). Pravni režim digitalizacije primeraka autorskih dela u pravu Srbije i u pravu Evropske unije: Vuk Radović (urednik). Usklađivanje poslovnog prava Srbije sa pravom Evropske unije, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, str. 243-260
6. Pravilnik o bližim uslovima za digitalizaciju kulturnog nasleđa, *Službeni glasnik RS*, br. 76/18
Smernice za digitalizaciju kulturnog nasleđa Republike Srbije. 2017. Ministarstvo kulture i informisanja. Dostupno na:
<http://www.kultura.gov.rs/docs/dokumenti/propisi-iz-oblasti-kulture/smernice-za-digitalizaciju-kulturnog-nasledja-u-republici-srbiji.pdf>
7. Strategija Vlade RS. 2018. Strategija razvoja intelektualne svojine za period od 2018. do 2022. godine. *Sl. glasnik RS*, br. 78/18
8. Vukićević, V. B. (2011). Digitalizacija kulturnog nasleđa u funkciji ostvarivanja ciljeva kulturne politike. *Kultura*, (130), str. 165-182
9. Zakon o autorskom i srodnim pravima, *Sl. glasnik RS*, br. 104/09, 99/12, 29/16 – odluka US i 66/19.

Литература

10. **Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Državni zavod za intelektualno vlasništvo (studen 2018). Dostupno na:**
http://www.dziv.hr/files/File/zastita/zakon_autorsko_HR.pdf
11. **Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15, 63/16 – ZKUASP, 59/19 in 130/22) Dostupno na:**
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO403>
12. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne novine (listopad 2014). Dostupno na:**
https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_127_2400.html
13. **Marković S., Popović, D. (2018). Pravo intelektualne svojine. Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu**
14. **Поповић, Д. (2013). Дигитализација ауторских дела и приступ делима недоступног титулара ауторског права. Право и привреда, 50, 4-6, 726–743**

HVALA NA PAŽNJI!

brzulovic@unilib.rs

stolic@unilib.rs

